

۷۵۷۵۸۰۶۰

حکم سنسار در حقوق ایران و فقه امامیه

www.ketab.ir

مؤلف: احسان یعقوبزاده

انتشارات آموزش و پژوهش بوعلی

آدرس: تهران، میدان ولیعصر، نرسیده به خیابان زرتشت، کوچه ناصر،
پلاک ۳۲ واحد ۳ تلفن: ۰۲۱-۸۶۰۳۷۴۲۸ info@boulalipub.com

سرشناسه	یعقوب زاده، احسان-۱۳۶۲
عنوان	حکم سنگسار در حقوق ایران و فقه امامیه
مشخصات نشر	تهران، انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی ۱۳۹۷
مشخصات ظاهر	۲۳۶ صفحه
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۲۳۹-۳۴-۹
و معیت ف. است نویسی	فیبا
موضوع	سنگسار (فقه)
شناسه افزوده	-
رده بندی کنگره	۱۳۹۷ ج ۸ ص ۱۹۵/۶ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷/۳۷۵
شماره کتابشناسی ملی	۵۱۰۰۷
ناشر	انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی
مدیر مسئول	سید نیلوفر شامرادی
مدیر اجرایی	محمدعلی محمدی
صفحه آرایی و طراحی جلد	انتشارات آموزشی و پژوهشی بوعلی
تیراژ	۱۰۰۰ جلد
چاپ و صحافی	چاپ نشاط
قیمت	۲۴۰۰۰۰ ریال

کلیه حقوق و حق چاپ متن و عنوان کتاب که به ثبت رسیده است؛ مطابق با قانون حقوق مؤلفان و مصنفان و مصوب ۱۳۴۸ محفوظ و متعلق به مؤلف می باشد. هر گونه برداشت، تکثیر، کپی برداری به هر شکل (چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیکی) بدون اجازه کتبی از مؤلف ممنوع بوده و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

فهرست

عنوان	صفحه
مقدمه	۱۳
فصل اول: مبنا و راهکارهای پیش‌گیری، تاریخچه، مفهوم، اقسام و منابع استنادی کیفر رجم	۱۹
مبنای پیش‌بینی مجازات زنا	۱۹
ارزش و کرامت زن قبل از اسلام	۱۹
ارزش و کرامت زن در اسلام	۲۵
تعاریف مفاهیم	۲۵
اقسام کرامت	۲۶
کرامت زن از منظر دینی	۲۷
راهکارهای پیش‌گیری از زنا از دیدگاه اسلام	۳۱
عفاف	۳۲
ازدواج	۳۳
داخل شدن	۳۵
ستر عورت	۳۷
ازدواج دائم و اهمیت آن در اسلام	۴۰
زیبایی همسر	۴۴
معیارهای یک همسر نیکو و شایسته از نظر قرآن	۴۶
ازدواج موقت از دیدگاه اسلام	۴۸
الف- پیشینه تاریخی متعه	۴۸
ب) مفهوم متعه و ضرورت آن	۴۹
ج) ادله مشروعیت ازدواج موقت	۵۳
د) نسخ ازدواج موقت به آیات قرآن	۶۴
تعدد زوجات	۶۷
الف) پیشینه تاریخی تعدد زوجات	۶۷
ب) ضرورت تعدد زوجات	۶۸
عوامل رواج چند همسری از نظر تاریخی	۷۲
تفاوت در فیزیولوژیکی زنانه و مردانه	۷۳
ج) شرایط و قیود تعدد زوجات از دیدگاه اسلام	۷۵

۸۰	تاریخچه زنا
۸۰	زنا قبل از اسلام
۸۳	الف - زنا با محارم، که خود به سه قسم تقسیم می‌شود
۸۳	۱- رابطه‌ی مرد با دخترش
۸۳	۲- رابطه با عروس
۸۳	۳- رابطه با زن پدر
۸۴	ب - هتک ناموس به عتف
۸۴	ج - رابطه‌ی زن شوهردار با مرد اجنبی
۸۶	قوانین هیتی با مربوط به آمیزش با حیوانات
۸۸	زنا بعد از اسلام
۹۳	مفهوم زنا و رجم - رتبه امامیه
۹۳	الف - مفهوم زنا در فقه امامیه
۹۵	ب - مفهوم رجم در فقه امامیه
۹۷	اقسام حد زنا
۹۸	حد و تعزیری بودن کیفر رجم
۹۸	الف) مفهوم حد
۹۹	ب) مفهوم تعزیر در فقه امامیه
۱۰۲	منابع استنادی کیفر رجم
۱۰۲	سنگسار در یهودیت
۱۰۳	سنگسار در اسلام
۱۰۵	سنگسار در ایران
۱۱۴	حکم سنگسار در اسلام
۱۲۳	فصل دوم: شرایط، مصادیق، ادله، کیفیت اجرا، و موارد سقوط و منع زنا؛ مستوجب رجم
۱۲۳	کلیات
۱۲۴	شرایط زانی و زانیه
۱۲۴	بالغ و عاقل بودن
۱۲۶	مختار بودن
۱۲۸	آگاه بودن به موضوع و حکم
۱۲۹	احسان و شرایط آن
۱۲۹	الف - احسان در فقه امامیه
۱۳۱	ب - شرایط احسان

۱۳۴	مصادیق زنای مستوجب کیفر رجم
۱۳۴	الف) زنای مرد محصن
۱۳۴	ب) زنای زن محصنه با مرد بالغ
۱۳۸	ادله‌ی اثبات زنای مستوجب رجم
۱۳۹	اقرار
۱۳۹	الف) تعریف اقرار و کمیت و کیفیت آن
۱۴۲	ب) شرایط مقر
۱۴۳	ج) انکار بعد از اقرار
۱۴۴	د) توبه‌ی بعد از اقرار
۱۴۶	شهادت یهود
۱۴۷	الف) تعریف شهادت و کمیت و کیفیت آن
۱۵۰	ب) علت عدم تسبیح تعداد گواه زن نسبت به مرد
۱۵۱	ج) شرایط شهادت مرد
۱۵۳	د) تأثیر توبه قبل و بعد از شهادت شهود
۱۵۵	آیات قرآن
۱۵۶	روایت
۱۵۶	عقل
۱۵۸	اجماع
۱۶۰	علم قاضی
۱۶۲	جهات تشدید مجازات کیفر زنا
۱۶۲	۱- تکرار و تعدد زنا قبل از اجرای حد
۱۶۴	۲- مجازات تکمیلی زنای مستوجب رجم
۱۶۶	کیفیت اجرای رجم
۱۶۶	الف) کیفیت تعدد جهت اجرا
۱۶۷	ب) طریقه‌ی اجرای رجم
۱۷۱	موارد سقوط کیفر رجم
۱۷۱	فوت محکوم علیه
۱۷۲	توبه
۱۷۴	فرار شهود و محکوم علیه
۱۷۶	موانع اجرای رجم
۱۷۶	۱- ایام بارداری و نفاس زانیه

۱۸۲	۲- توقف اجرای حد در سرزمین دشمن و در حرم
۱۸۵	فصل سوم: تأثیر مقتضیات زمان و مکان بر اجرای مجازات رجم
۱۸۵	مفهوم زمان و مکان و تأثیرگذاری آن
۱۸۵	الف) مفهوم زمان و مکان
۱۸۶	ب) عناصر تشکیل دهنده زمان و مکان
۱۸۷	ج) جایگاه زمان و مکان در روایات
۱۸۸	د) مفهوم تأثیرگذاری زمان و مکان
۱۸۹	هـ) مصب و متعلق تأثیر
۱۹۲	تقسیمات احکام و قوانین اسلامی
۱۹۲	۱- احکام امضایی و تأسیسی
۱۹۲	۲- ۱- احکام عبادی و ۲- احکام قضایی
۱۹۳	۳- احکام ظاهری و واقعی
۱۹۵	۴- احکام واقعی ای و احکام واقعی ثانوی
۱۹۵	۵- احکام الهی و احکام دنیوی
۱۹۷	۶- احکام ثابت و متغیر
۱۹۸	۷- احکام عبادی و معاملی
۱۹۹	معیارهای تأثیرگذاری زمان و مکان بر احکام اسلامی
۱۹۹	۱- احکام حکومتی
۲۰۲	۲- احکام ثانوی
۲۰۴	۳- فتاوا و احکام ظاهری
۲۰۶	ملاک‌های احکام
۲۱۰	قلمرو و تأثیر زمان و مکان بر احکام اسلامی
۲۱۰	۱. تفصیل میان احکام ثانوی و احکام اولی
۲۱۱	۲. تفصیل بین معاملات و عبادات
۲۱۱	۳. تفصیل بین احکام حکومتی و احکام تبلیغی و شرعی اسلام
۲۱۲	۴. تفصیل میان موضوعات و احکام
۲۱۳	۵. تفصیل میان احکام و موضوعات و مصادیق
۲۱۳	۶. تفصیل بین اصول و فروع
۲۱۴	۷. تفصیل میان احکام ثابت و متغیر
۲۱۴	۸. تأثیر زمان و مکان بر فتاوا، احکام، موضوعات و مصادیق
۲۱۵	نقش زمان و مکان در اجرای مجازات رجم

۲۱۵	۱. تأخیر در اجرای حد
۲۱۷	۲- عدم اجرای حد
۲۱۹	دیدگاه موافقین و مخالفین در رابطه با اجرای کیفر رجم
۲۲۵	سنگسار در قانون مجازات اسلامی مصوب ۹۲
۲۳۱	منابع و مأخذ
۲۳۱	الف) کتب فارسی:
۲۳۶	ج) مقالات:

دین مقدس اسلام به عنوان کامل‌ترین آیین رستگاری و آخرین ودیعه الهی بر بشر است که در راستای تتمیم ادیان الهی و تعالی انسان به سوی رستگاری با کامل‌ترین فرامین به بشر عرضه شده است که در تمام زمینه‌های زندگی، از معاشرت و اخلاق گرفته تا جنبه‌های حکومت و سیاست و ... برنامه و راه مستقیم را بر بشر مشخص کرده است. و مسلماً در این برنامه - که در اوامری که دارد نواهی هم دارد. و در کنار تشویقات، تنبیهاتی هم دارد. که یکی از این تنبیهات سنگسار می‌باشد. که از آن به عنوان حد اکبر یاد شده است. و از دید فقهای محترم اسلامی، که در این زمینه متفق‌القولند، سنگسار کفرزانی یا زانیه‌ای است که دارای شرایط احصار می‌باشد.

این مجازات در قانون مجازات اسلامی در مبحث حدود، مورد تصریح واقع شده است و حد رجم را در رابطه با مرد محصن و زانیه‌ای که دارای همسر دائم است و امکان جماع با همسر خود را در هر زمان دارا باشند و پیرم و بزرگ زانی و زانیه‌ای که دارای شرایط احصان استند را بیان کرده است و در ادامه به بیان اجای حد و کیفیت سنگسار اشاره کرده است.

قبل از این که به تعریف از سنگسار بپردازیم، اول لازم است ابتدا ماه فقهی تعریفی از جرم داشته باشیم. که در این خصوص شایسته است به فرمایش دکتر فیض اشاره‌ای داشته باشیم که فرمودند:

«فقه‌ها جرم را چنین تعریف کرده‌اند: جرم عبارت است از، انجام دادن فعل، یا گفتن قول، که قانون اسلام آن را حرام شمرده و بر فعل آن کیفری مقرر داشته است، یا ترک فعل یا قول

که قانون اسلام آن را واجب شمرده و بر آن ترک فعل، کیفری مقرر داشته است». در حقوق جزای اسلام جرائم به اعمال یا ترک اعمالی اطلاق می‌شود که مشمول مجازات‌های حدود - قصاص - دیات - تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده مقرر در ماده ۱۴ قانون مجازات اسلامی باشد.

در مورد تعریف سنگسار باید گفت که، رجم در لغت فارسی به معنی چاه، سنگسار کردن، سنگ زدن آمده است و در لغت عربی به معنی سنگسار کردن، سنگ، تهمت، لعنت و طرد کردن آمده است و در اصطلاح به معنی سنگسار کردن مجرمی است که دارای شرایط احصان بوده و سبب شده باشد و اگر مجرم مرد باشد تا محل خاصه و اگر زن باشد تا سینه، زنده دفن می‌شود.

قانون اسلام برای مرد محصن زن - صنفی که از روی علم و اختیار و با توجه به شرایط عامه تکلیف و بدون آن که بین آن دو عقد نكاح یا ملکیت یا شبهه در کار باشد عمل شنیع زنا را انجام دهند، مجازات رجم در نظر گرفته شده است. و اما در مورد ریشه قرآنی این مجازات باید گفت که، به این مجازات در قرآن کریم، سیج اشاره‌ای نشده و برگرفته از سنت پیامبر اکرم (ص) است که دومین اصل مهم استنباط احکام اسلامی است. و از طرفی قرآن دلیل منحصر به فرد در فقه اسلامی نیست و ما بسیاری از قانون‌گذاری‌های مربوط به کیفر جرائم را از سنت اخذ کرده‌ایم از جمله زنای محصن.

پس ملاحظه می‌کنیم پیامبر اکرم (ص) مجازات رجم را که در زمان خودش به مصلحت اسلام و مسلمین بود را در حق بزهکاران جاری می‌کرد ولی در شرایط فعلی با توجه به مشکلات زیادی که در جامعه وجود دارد و از طرفی با توجه به پیشرفت‌هایی که در عرصه

علم و تکنولوژی به وجود آمده است، چه بسا اجرا کردن مجازات‌هایی که در آن زمان صورت می‌گرفت، در شرایط فعلی اجرای آن به مصلحت اسلام و مسلمین نباشد و موجبات سوءاستفاده دشمنان اسلام و بدبینی یک عده را نسبت به نظام اسلامی را فراهم سازد. پس حاکم اسلامی باید با توجه به شرایط فعلی مجازات دیگری را که با شرایط جامعه امروزی وفق دارد جایگزین مجازات رجم کند چرا که در شرایط فعلی حفظ و والا بردن عظمت اسلام و مسلمین بر هر واجبی مهم‌تر است.

در مورد بانی فقهی، سنگسار و تأثیر زمان و مکان بر اجرای مجازات رجم، صاحب نظران و فقه‌های عظام نظرات مختلفی دارند. در این خصوص ارائه نموده‌اند که به دیدگاه و نظر عده‌ای در این خصوص، اشاره می‌کنیم. جملة کدیور می‌نویسد: «سنگسار از جمله قوانین امضایی است که اسلام آن را مورد تأیید قرار داده است به عبارتی قبل از اسلام نیز این حکم در برخی از جرائم از جمله زنا، مورد اجاقه بوده و در تورات نیز سنگسار به عنوان شیوه‌ای برای مجازات جرائمی همچون کفر به مقدسات، ارتداد و زنا، محصنه تجویز شده است». محمد جعفر لنگرودی در ترمینولوژی حقوق می‌نویسد: «سنگسار مجازات مجرمی است که محصن بوده و مرتکب زنا شده است. اگر مجرم مرد باشد تا محل خاصه و اگر زن باشد تا سینه زنده دفن می‌شود و سپس آن قدر سنگ به طحال او رتاب می‌شود تا بمیرد».

امام خمینی (ره) در صحیفه نور جلد ۲۱ صفحه ۳۴ در خصوص تأثیر زمان و مکان بر احکام اسلامی می‌فرمایند: «احکام اسلامی بر تمدن جدید و نیازهای واقعی انسان‌ها تطبیق

داده شود و بر این اساس، احکام اسلامی ضمن حفظ موجودیت و استقلال خود، باید بتواند خود را با تمدن جدید و نیازهای واقعی بشر هماهنگ سازد.

دکتر سید مصطفی محقق داماد در گفتگوی خود با روزنامه شرق در مورخ ۸۳/۷/۲۹ در این خصوص فرمودند: «اولین شرط مجازات سنگسار و اجرای حدود الهی، جامعه قدسی و الهی است جامعه‌ای که تحت مدیریت شخص معصوم زندگی می‌کند و مجری آن هم چهره الهی دارد. این معنا که اطمینان به عدم خطای مدیر آن دارد در چنین جامعه‌ای مرتکبین این گونه خطاها، خوب درخواست می‌کردند که حد الهی اجرا شود تا از عذاب اخروی رهایی یابند... بسیاری از محققین بزرگ مثل محقق حلی، و نیز علمای بزرگ قرن حاضر، مانند حضرت آیت‌الله خوانساری اجازت نمی‌دادند که این حدود به جز زمان امام معصوم اجرا شود». با توجه به نظریه‌های فوق، اجرای حد - رات سنگسار را از دو دیدگاه بررسی خواهیم کرد که پذیرش هر یک از این دو نظریه، نتیجه خاص خود را در پی خواهد داشت که به بررسی آنها پرداخته خواهد شد.

نظر اول اینکه: تغییر شرایط، هیچ تأثیری در اجرای مجازات‌ها، اسلامی ندارد و کیفرهای اسلامی باید بدون هیچ تغییری اجرا گردد.

نظر دوم اینکه: اجرای مجازات‌های اسلامی منوط به وجود شرایط و در نظر گرفتن مصالح اسلام و جامعه اسلامی است.

در این کتاب به مبانی پیش‌بینی مجازات زنا، طرق و راهکارهای پیشگیری، تاریخچه، مفهوم، اقسام، و منابع استنادی کیفر رجم، تأثیر مقتضیات زمان و مکان بر اجرای مجازات رجم، اشاره گردیده تا معلوم شود مبنای تعیین مجازات برای عمل زنا بر چه اساسی بوده است و

دین مقدس اسلام در جهت خنثی‌سازی آن چه تدبیرهایی را اندیشیده است و عمل زنا قبل از اسلام از چه وضعیتی برخوردار بوده است و در قبال این عمل، چه برخوردهایی صورت می‌گرفت و مهم‌ترین مطلبی که بدان پرداخته شده، منبع استنادی کیفر رجم است تا مشخص گردد که: آیا سنگسار ریشه قرآنی دارد و یا از سنت پیامبر اخذ شده است؟ آیا حدود اسلامی همواره لازم‌الاجرا می‌باشند یا آن که تحت شرایطی خاص با تجویز و بهره‌برداری از ملاکات احکام و اصول کلی اسلامی، می‌توان مجازات‌های دیگری را جایگزین آن‌ها کرد و به عبارت دیگر وقتی مصلحت اسلام و جامعه اسلامی اقتضا کند می‌توان کیفرهای دیگر، جز حد، منصوص در اسناد اسلامی اجرا کرد؟ که به بررسی تک تک این موارد پرداخته می‌شود.